TÉMA 4:
Veřejné výdaje

Cílem tématu vysvětlit základní pojmy a pojetí veřejných výdajů a s faktory, které ovlivňují jejich velikost a strukturu v různých obdobích. Pozornost je rovněž věnována projektovému financování ve veřejném sektoru – zejména využití metody hodnocení užitků a nákladů při porovnávání efektivnosti veřejných výdajových programů resp. projektů. .

Osnova tématu

1. Úvod a pojmy
2. Institucionální rámec v ČR
3. Vývoj veřejných výdajů
4. Mikroekonomické aspekty veřejných výdajů
5. Efektivnost veřejných výdajových programů a projektů

1. Pojmy

Nástroje použitelné k analýze veřejných výdajů

1. elasticita veřejných výdajů k HDP

$$E_{VV/HDP} = \frac{\frac{VV_{t+1} - VV_t}{VV_t}}{\frac{HDP_{t+1} - HDP_t}{HDP_t}}$$

data za ČR + příklad

- podíl VV k HDP (VV_t/HDP_t)

data za ČR + příklad

- mezní sklon veřejného sektoru k výdajům $MS_{vv}=VV_{t+1}-VV_t/HDP_{t+1}-HDP_t$

data za ČR + příklad

2. Institucionální rámec v ČR

rozpočtová skladba = jednotné třídění příjmů a výdajů (P+V) veřejných rozpočtů

rozpočtová skladba třídí P+V z hlediska

- odpovědnostního (jen SR; kapitoly)
- druhového – jednotkami třídění:
  - rozpočtové třídy
  - seskupení rozpočtových položek
  - podseskupení rozpočtových položek
  - rozpočtové položky
- odvětvového – jednotkami třídění
  - rozpočtové skupiny
  - rozpočtové oddíly
  - rozpočtové pododdíly
  - rozpočtové paragrafy
- konsolidačního (tzv. záznamové jednotky)

2. Institucionální rámec v ČR

výdaje dle kapitol

- kapitola 301 Kancelář prezidenta
- kapitola 302 PSP ČR
- kapitola 303 Senát Parlamentu
- kapitola 304 Úřad vlády
- kapitola 305 BIS
- ….
- kapitola 396 Státní dluh
- kapitola 397 Operace SFA
- kapitola 398 Všeobecná pokladní správa

celkem 40 kapitol

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vyhlasky_32273.html?year=PRESENT

2. Institucionální rámec v ČR

druhové třídění rozpočtové skladby

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vyhlasky_32273.html?year=PRESENT

Třída	Seskupení položek	Pod seskupení položek	Položka	Název a náplň
1				**DAŇOVÉ PŘÍJMY**
	11			**Daně z příjmů, zisku a kap. výnosů**
		111		Daně z příjmů fyzických osob
			1111	Daň z příjmů fyzických osob ze ZČ
			1112	Daň z příjmů fyzických osob ze SVČ
		112		Daně z příjmů právnických osob
2				**NEDAŇOVÉ PŘÍJMY**
5				**BĚŽNÉ VÝDAJE**
	50			**Výdaje na platy…..**
		501		Platy
			5111	Platy zaměstnanců v pracovním poměru
			5112	Platy zaměstnanců ozbrojených sborů

2. Institucionální rámec v ČR

odvětvové třídění rozpočtové skladby

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vyhlasky_32273.html?year=PRESENT

Skupina	Oddíl	Pododdíl	Paragraf	
1				**ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ**
	10			**Zemědělství a lesní hospodářství**
		101		Zemědělská a potravinářská činnost a rozvoj
			1011	Udržování výrobního potenciálu zemědělství…
			1012	Podnikání a restrukturalizace v zemědělství…
2				**PRŮMYSLOVÁ A OSTATNÍ ODVĚTVÍ HOSPOD.**
3				**SLUŽBY PRO OBYVATELSTVO**
6				**VŠEOBECNÁ VEŘEJNÉ SPRÁVA A SLUŽBY**

2. Institucionální rámec v ČR

Konsolidační třídění (záznamové jednotky)

- Záznamová jednotka (ZJ) 023 - Převody uvnitř peněž. fondu
- ZJ 024 - Transfery přijaté z území jiného okresu
- ZJ 025 - Splátky půjčených prostředků přijatých z území jiného okresu
- ZJ 026 - Transfery poskytnuté na území jiného okresu
- ZJ 027 - Půjčené prostředky poskytnuté na území jiného okresu
- ZJ 028 - Transfery přijaté z území jiného kraje
- ZJ 029 - Splátky půjčených prostředků přijaté z území jiného kraje
- ZJ 035 - Transfery poskytnuté na území jiného kraje
- ZJ 036 - Půjčené prostředky poskytnuté na území jiného kraje

3. Vývoj veřejných výdajů v ČR (mld. Kč) - realita

	1996	2000	2003	2005	2006	2007
Výdaje SR	467	627	789	865	1000	1056
Výdaje ZP	90	116	148	168	183	195
Výdaje MimF	-1	18	65	-1	96	105
Výdaje ÚSC	171	184	302	324	363	374
Konsolidované výdaje VR bez ČP	661	868	1110	1261	1386	1478

čisté půjčky = poskytnuté půjčky minus splátky půjček, jedná se o příjmové a výdajové operace spojené se změnou stavu majetkových účastí státu a dalšího finančního majetku: nákup a prodej akcií a majetkových podílů (privatizační příjmy), splátky dříve poskytnutých vládních půjček, realizace státních záruk za předpokladu jejich budoucího opětovného splacení apod.

3. Vývoj veřejných výdajů v ČR

Struktura výdajů jednotlivých segmentů vládního sektoru v %

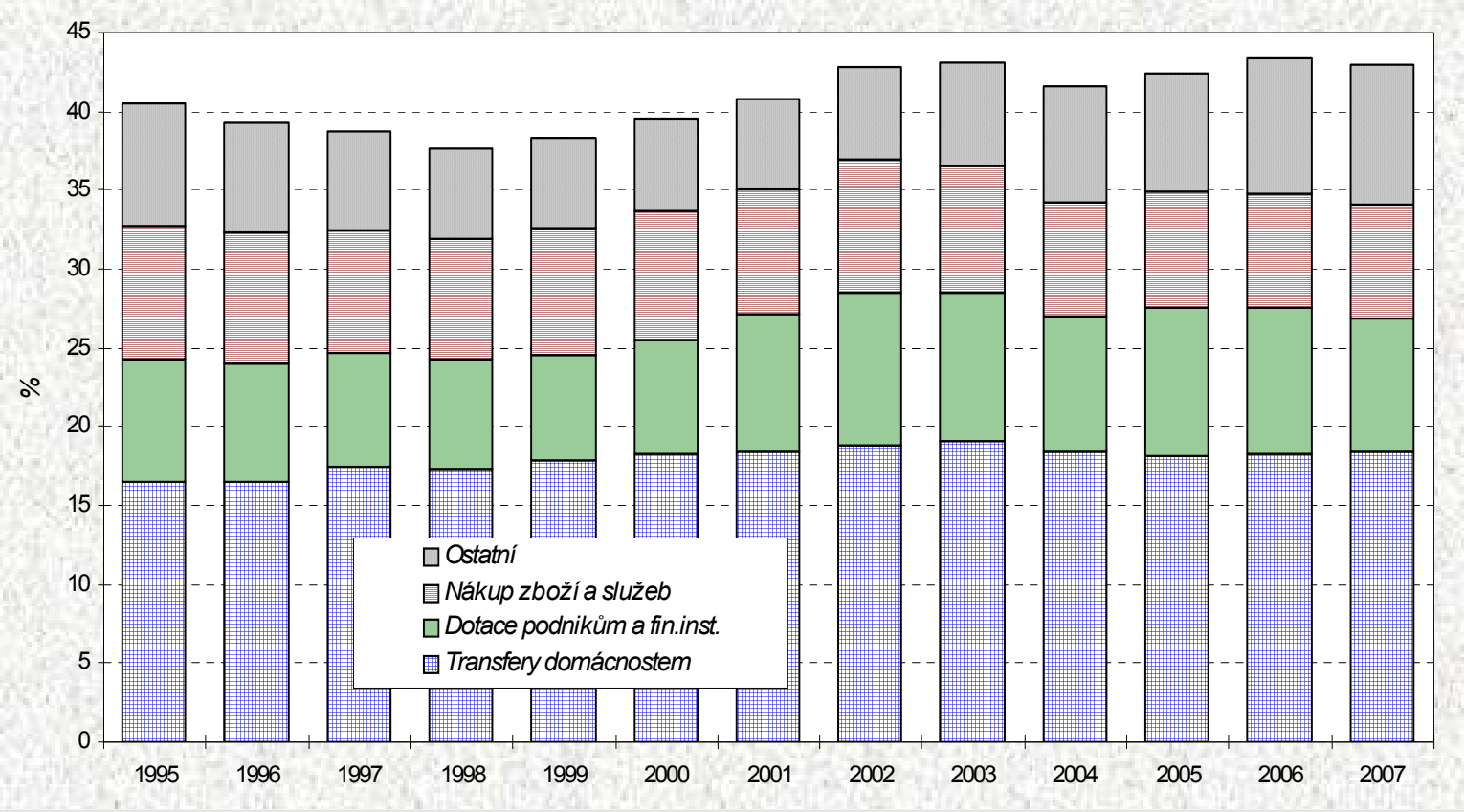

3. Vývoj veřejných výdajů v ČR

Podíl transferů domácnostem na HDP

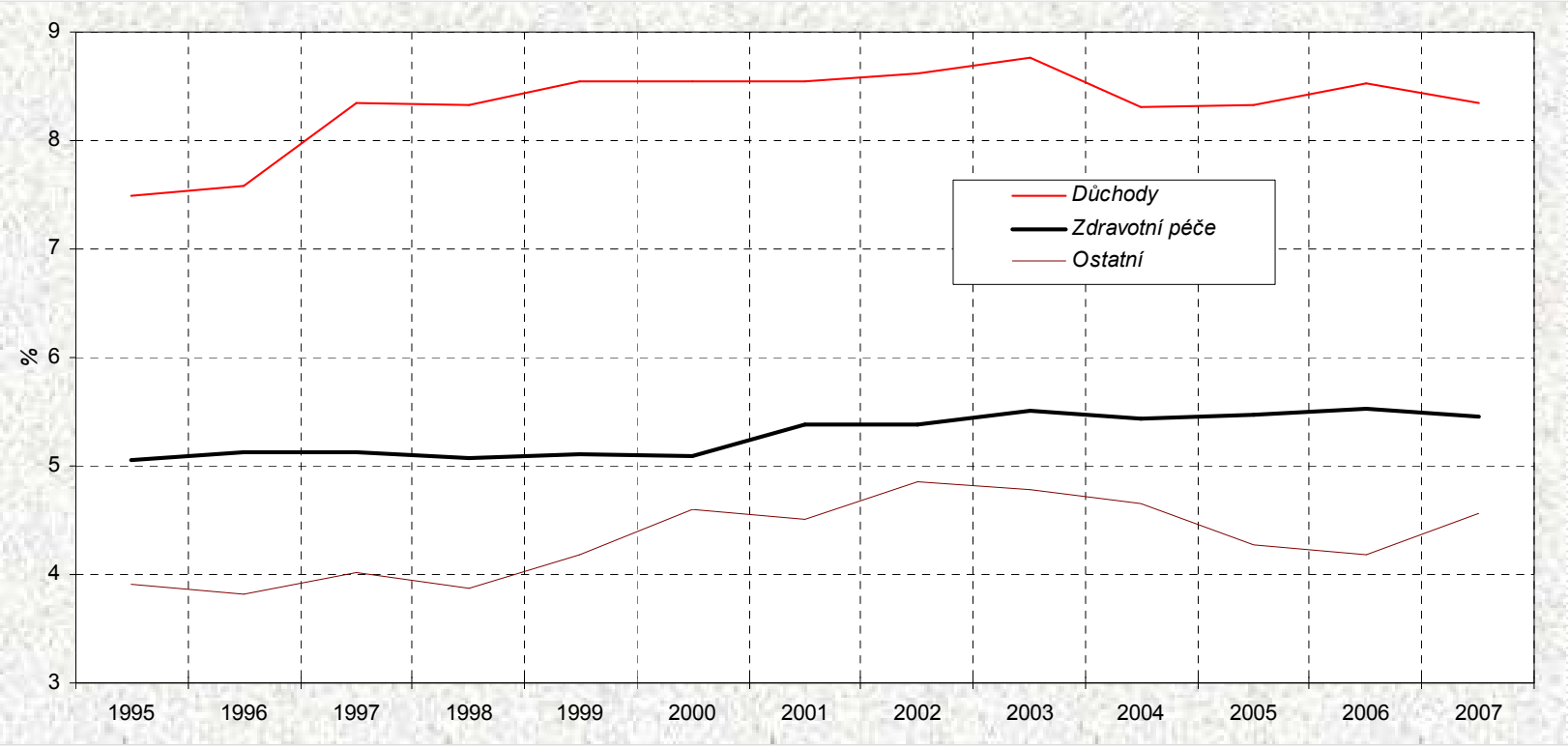

3. Vývoj veřejných výdajů

veřejné výdaje za posledních 100 let ve vyspělých státech vzrostly přibližně 4× (v ČR 5×)

- nejvíce vzrostly sociální transfery
- empirické důkazy svědčí o tom, že neexistuje jasná závislost mezi výší veřejných výdajů, bohatstvím země a její lokalizací
- Jak lze vysvětlit tak výrazný a rychlý růst veřejných výdajů?

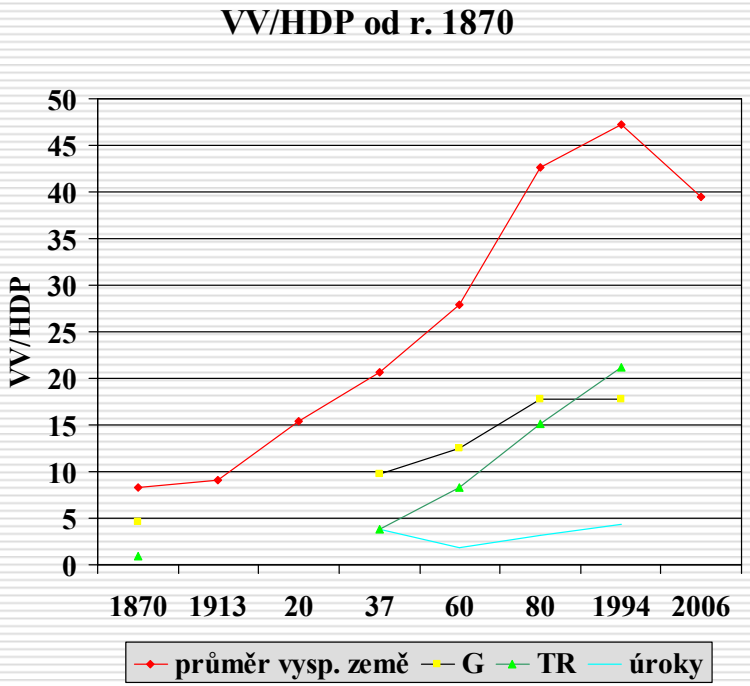

Big Government Retreating?

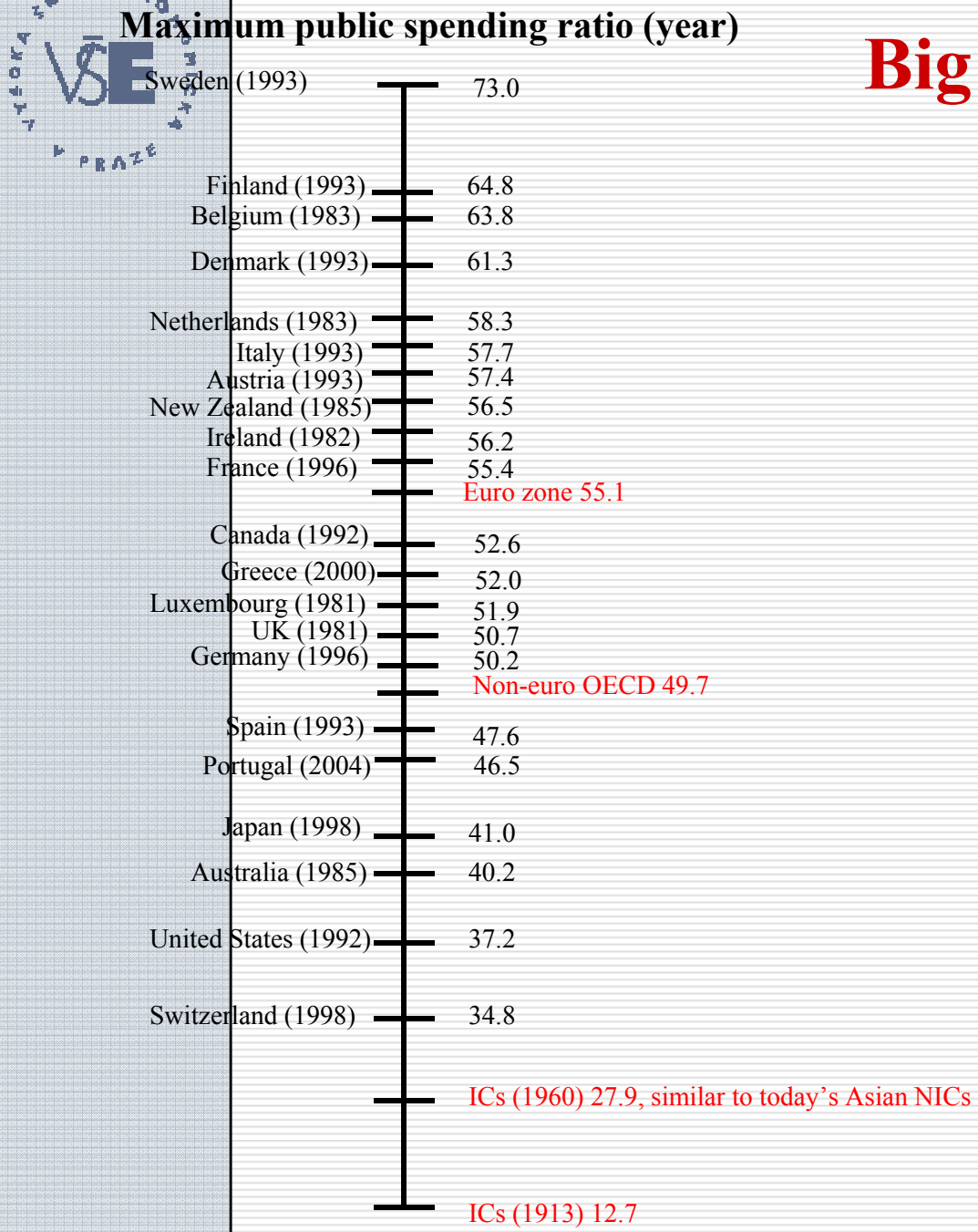

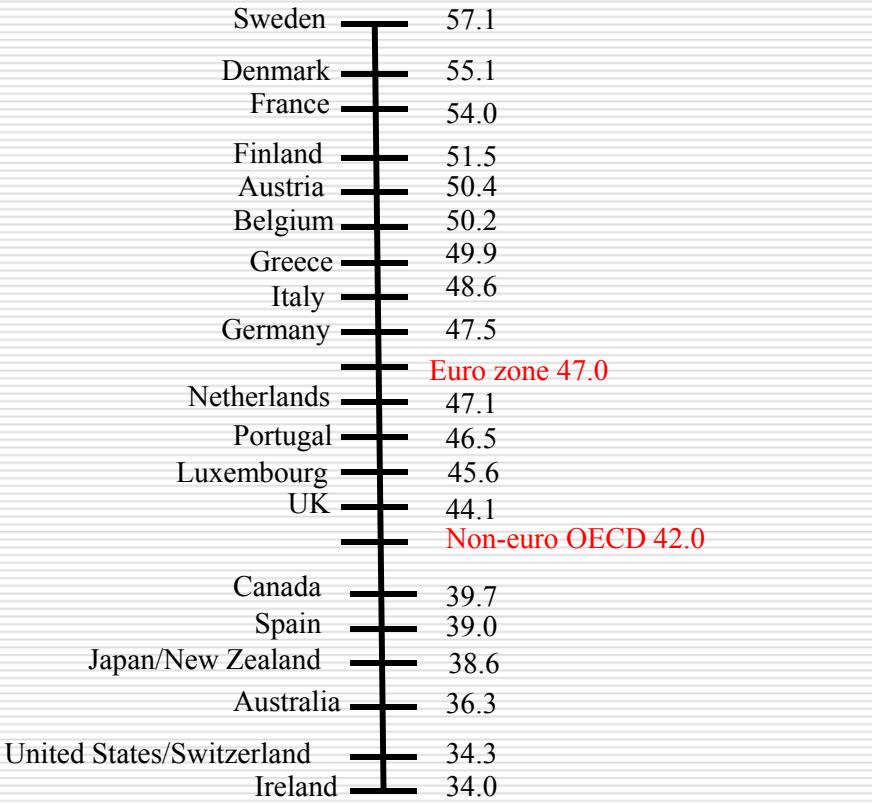

Total expenditure, general government, % of GDP
Maximum versus recent data

2. Vývoj veřejných výdajů

možná vysvětlení, která se vzájemné překrývají:

A. demografické faktory (stárnutí populace, nižší porodnost, migrace do měst)
B. technologické inovace (vojenské high-tech systémy, spalovací motory atp.)
C. demonstrační efekty (většinový volební systém + progresivní daňový systém + střední volič s nižším než průměrným příjmem je receptem na tlak na růst VV - sociálních transferů)
D. politické vlivy (většinový volební systém, relativně krátké volební cykly + rychlé střídání kabinetů)
E. prahové efekty
F. vyšší nákladovost služeb veřejného sektoru

2. Vývoj veřejných výdajů

A. Demografické faktory

- ČSR 1930

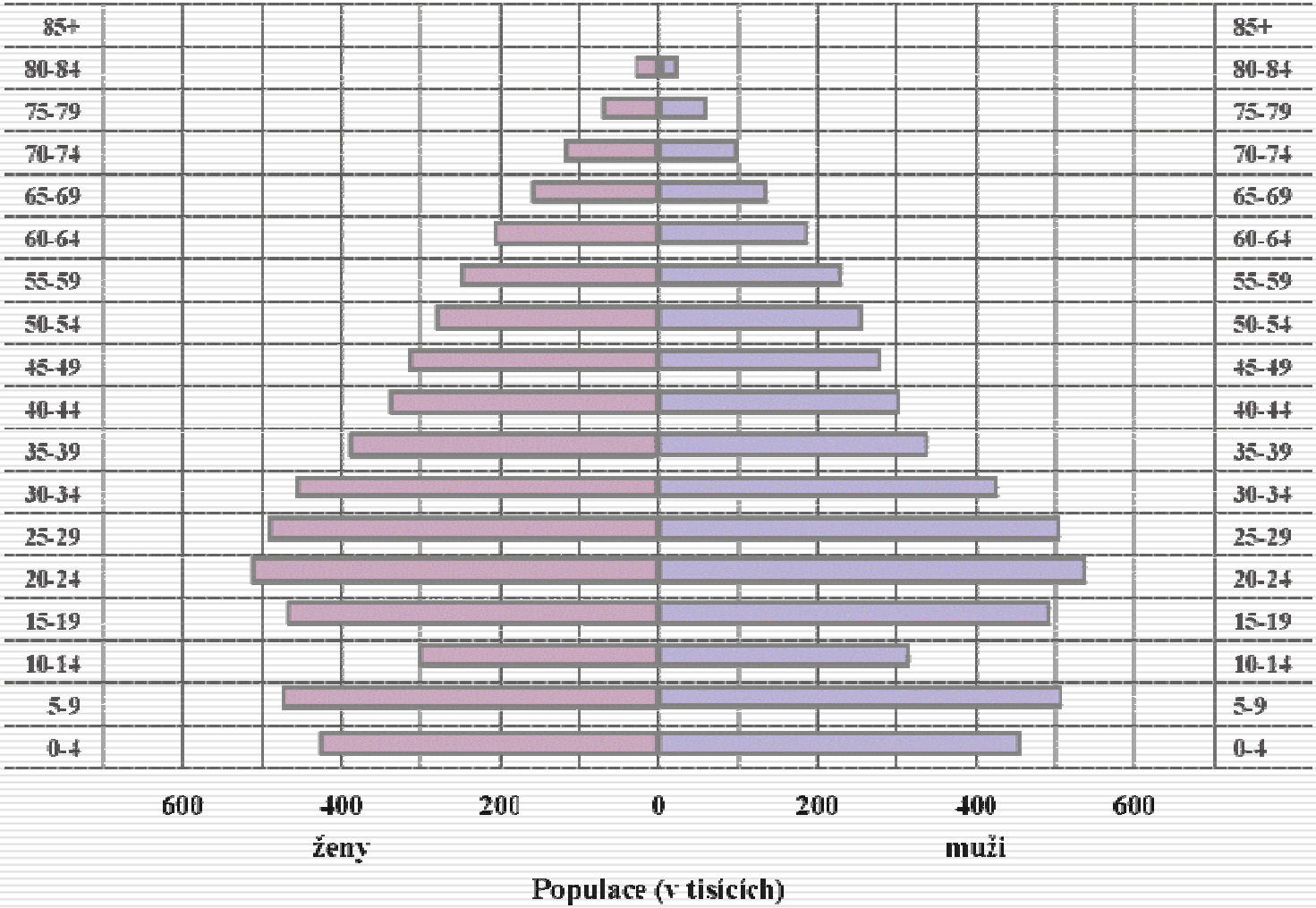

2. Vývoj veřejných výdajů

A. Demografické faktory

- ČSR 2030

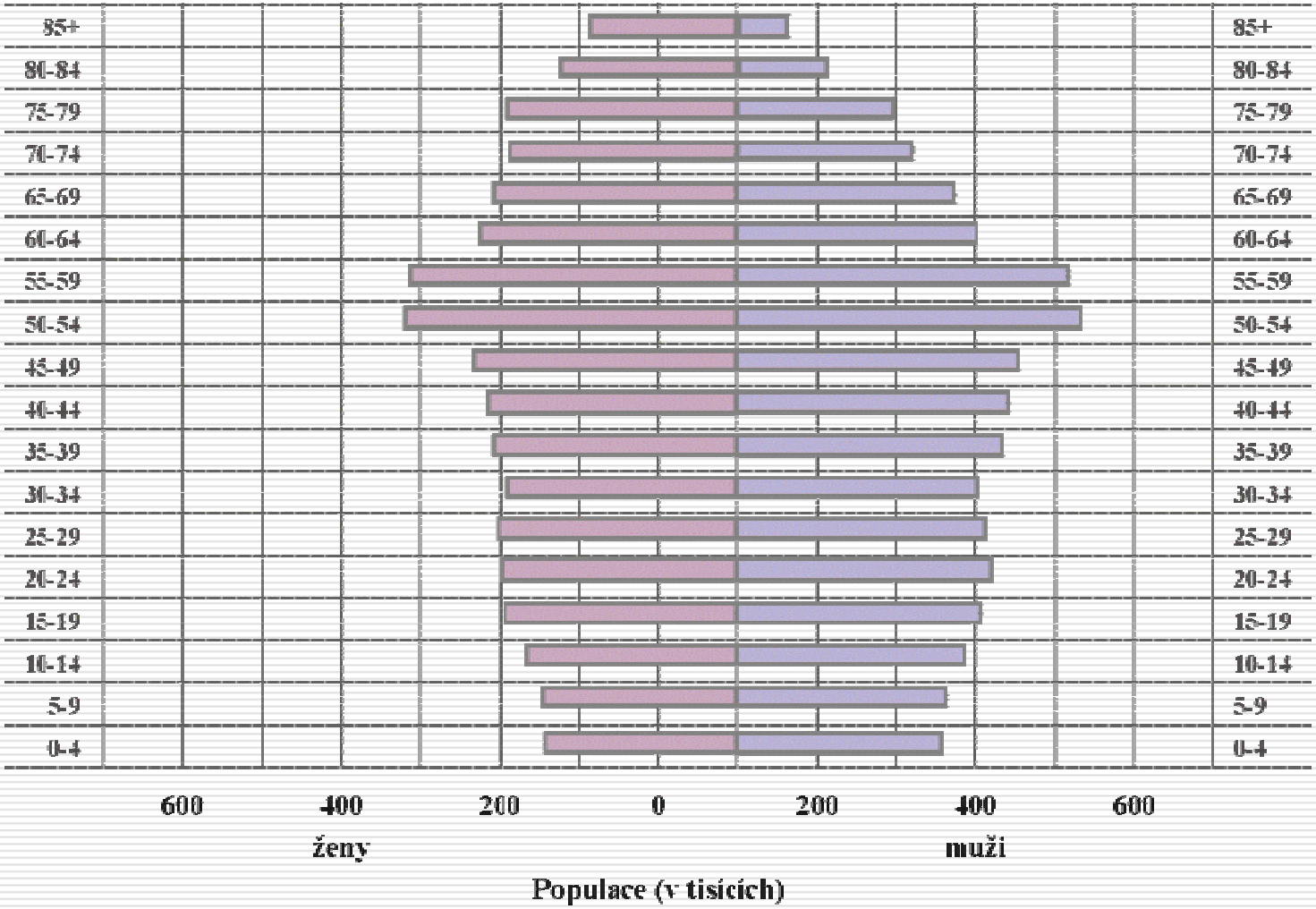

4. Mikroekonomické aspekty VV

Důchodový efekt příklad

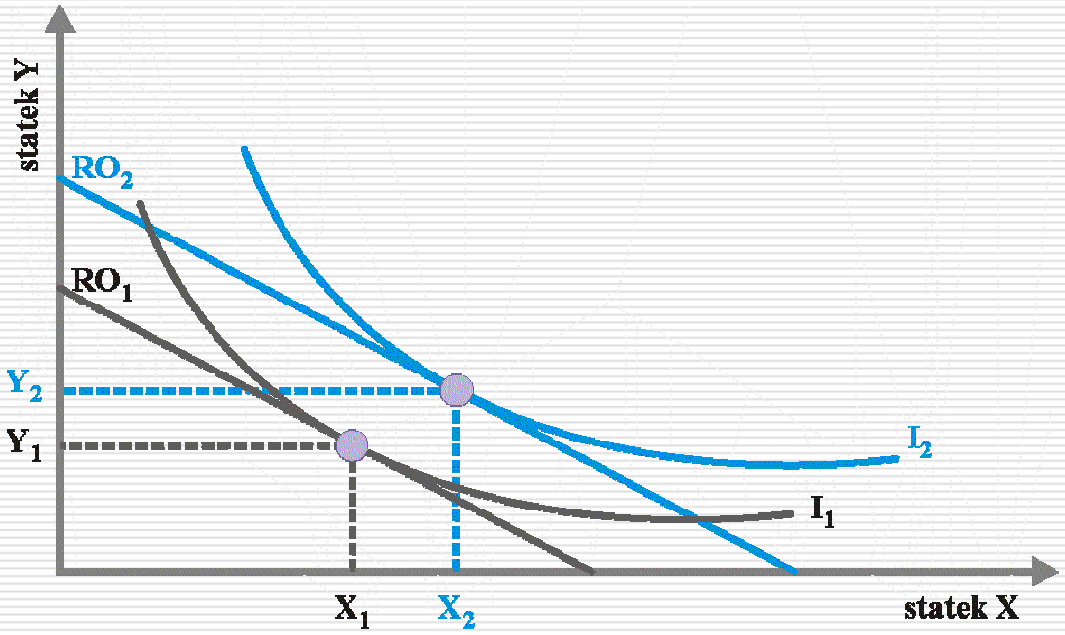

RO1 - rozpočtové omezení před V.V.
RO2 - rozpočtové omezení po V.V.
I1, I2 - indiferenční křivky

posun rozpočtového omezení o velikost příslušné dotace k příjmu

5. Efektivnost VVPaP

Metody hodnocení efektivnosti projektů/programů Příkl

Metoda	Způsob měření nákladů	Způsob měření výnosů
CBA	hodnotový	hodnotový
CEA	hodnotový	naturální
CUA	hodnotový	užitkový
CMA	hodnotový	žádný

- C = costs,
  B = benefits,
  M = minimal,
  U = utility,
  A = analysis,
  E = effectiveness

5. Efektivnost VVPaP

Cost-benefit analýza:

- zásada vyčerpaného rozpočtu kombinovaná s B/C nebo B-C
- současná hodnota budoucích užitků
  - $PV = B_0 + B_1/(1+i)^1 + B_2/(1+i)^2 + \ldots + B_n/(1+i)^n$
- Jsou-li ve všech letech náklady i užitky konstantní, platí:

$$PV_c = C_0 + C * \frac{1-(1+r)^{-n}}{r} = C_0 + \frac{C}{r} * \left(1 - \frac{1}{(1+r)^n}\right)$$

5. Efektivnost VVPaP

Co s vypočtenými výsledky?

- Porovnat výnosy a náklady (B/C)
- Srovnat výnosy (B – C)
- Minimalizovat nevyužitou částku rozpočtu

V praxi problémy:

- nemožnost zjistit užitky
- nemožnost agregovat užitky
- referenční diskontní (úroková) míra